

Numri i lëndës: KSC-BC-2020-06
Prokurori i Specializuar k. Hashim Thaçit, Kadri Veselit,
Rexhep Selimit dhe Jakup Krasniqit
Drejtuar: Gjykatësit të Procedurës Paraprake
Gjykatës Nikola Giju
Administratore: Dr. Fidelma Donlon
Parashtruese: Mbrojtja e Kadri Veselit
Data: 15 mars 2021
Gjuha: Anglishte
Klasifikimi: Publik

**Mocion Paraprak i Mbrojtjes së Kadri Veselit për Kundërshtimin e Juridiksionit
për Shkak të Shkeljeve të Kushtetutës**

Prokurorit të Specializuar
Xhek Smith

Mbrojtjes së Hashim Thaçit
Dejvid Hupër QC

Mbrojtjes së Kadri Veselit
Ben Emerson CBE QC

Mbrojtjes së Rexhep Selimit
Dejvid Jang QC

Mbrojtjes së Jakup Krasniqit
Venkatesvari Alagendra

I. Hyrje

1. Në përputhje me nenin 113(7) të Kushtetutës së Republikës së Kosovës ("Kushtetuta") dhe sipas nenit 49(3) të Ligjit të DHSK-së, rregullave 4(c), 20(1) dhe 97(1)(a) të Rregullores së Procedurës dhe të Provave ("RRPP"), Mbrojtja e z. Veseli ("Mbrojtja") parashtroi këtë mocion për kundërshtimin e juridiksionit të DHSK-së mbi bazën se Ligji i DHSK-së është *ultra vires* dhe është thelbësisht në shkelje të parimit të ligjshmërisë duke e shndërruar faktikisht DHSK-në në një gjykatë *de facto* të jashtëzakonshme, e jo të specializuar, që përbën shkelje të nenit 103(7) të Kushtetutës.
2. Neni 103(7) i Kushtetutës lejon krijimin e gjykatave të specializuara, kur është e domosdoshme, por ndalon shprehimisht krijimin e çdo gjykate të jashtëzakonshme për arsyen e thjeshtë, që shpjegohet nga Komisioni Evropian për Demokraci përmes Ligjit (organi i pavarur këshillimor i Këshillit të Evropës për çështje kushtetuese) dhe nga Këshilli Konsultativ i Gjykatësve Evropianë (KKGJE): që gjykatat e ngritura në mënyrë të posaçme për të përmbushur nevojat "e diktuar nga individë ose rrethana të posaçme"¹ krijojnë "rrezikun e mundshëm (...) të mosgarantimit të të gjitha mbrojtjeve në nenin 6 të Konventës."²
3. Megjithatë në çështjen nr. KO26/15,³ Gjykata Kushtetuese shqyrtoi më parë nëse amendamenti i propozuar i Kushtetutës (që do ishte baza për krijimin e Gjykatës) ishte në shkelje të nenit 103(7) të Kushtetutës që ndalon themelimin e gjykatave të jashtëzakonshme, dhe vendosi, bazuar mbi informacionin e disponueshëm në atë

¹ Venice Commission, Opinion No. 896/2017, 9 October 2017, para. 17.

² Consultative Council <https://rm.coe.int/16807477d9> of European Judges on the Specialisation of Judges, Opinion No. 15, 5-5 November 2012., para. 37.

³ Gjykata Kushtetuese, Lënda Nr. KO26/15 'Vlerësim i Amendamentit të Kushtetutës të Republikës së Kosovës, të propozuar nga Qeveria e Republikës së Kosovës dhe referuar më 15 mars nga Kryetari i Kuvendit të Republikës së Kosovës me Letrën Nr. 05-433/DO-318, 15 prill 2015.

kohë, se nuk kishte pasur shkelje, Mbrojtja parashtroi se lloji dhe përputhshmëria e DHSK-së me dispozitat kushtetuese u shqyrtuan para kohe, sepse:

- a) Së pari, Gjykata Kushtetuese nuk shqyrtoi vetë Ligjin e DHSK-së, por amendamentin e propozuar, i cili do t'i lejonte Kuvendit të krijonte DHSK-në në fazën vijuese. Me fjalë të tjera, vlerësimi i bërë në këtë fazë paraprake nga Gjykata Kushtetuese nuk u bazua në atë që do të ishte juridiksioni i DHSK-së në të ardhmen; dhe
 - b) Së dyti, neni 162 i Kushtetutës ose shkëmbimi i letrave midis Presidentes Jahjaga dhe Përfaqësueses së Lartë të BE-së Ashton⁴ askund nuk përmendin mundësinë e funksionimit të DHSK-së mbi bazën e një ligji të veçantë. Përkundrazi, të vetmet referenca lidhen me aspekte procedurale dhe me garancinë që Rregullorja e Provave të bazohej në Kodin e Procedurës Penale të Kosovës.
4. Rrjedhimisht, Mbrojtja parashtroi se tani ekzistojnë arsye bindëse që Gjykata Kushtetuese ta rishikojë këtë konstatim. Tiparet e DHSK-së dhe përputhshmëria e saj me Kushtetutën e Kosovës nuk janë çështje teorike por pengesa ligjore konkrete për të drejtat kushtetuese të z. Veseli për gjykim të drejtë dhe të paanshëm, pa shmangie të jashtëzakonshme e arbitrare nga procedurat, si ato që u paraqitën në mocionet paraprake të Mbrojtjes së z. Veseli për Kundërshtimin e Juridiksionit të DHSK-së dhe Aktakuzës. Rrjedhimisht, Mbrojtja i kërkon Gjykatës të Procedurës Paraprake që këtë aspekt t'ia referojë Dhomës së Specializuar të Gjykatës

⁴ Shtojca e Ligjit Nr. 04/L-247, për Ratifikimin e Marrëveshjes Ndërkombëtare në mes të Republikës së Kosovës dhe Bashkimit Evropian mbi Misionin e Bashkimit Evropian për Sundim të Ligjit në Kosovë, 23 prill 2014.

Kushtetuese për të përcaktuar nëse juridiksioni i DHSK-së është në përputhje me Kushtetutën e Kosovës.

II. DHSK-ja *de facto* është gjykatë e jashtëzakonshme në shkelje të nenit 103(7) të Kushtetutës

5. Mbrojtja parashtroi se DHSK-ja është *de facto* gjykatë e jashtëzakonshme, dhe jo e specializuar, dhe, për pasojë, juridiksioni i saj shkel nenin 103(7) të Kushtetutës.
6. Neni 103(7) i Kushtetutës lejon krijimin e gjykatave të specializuara kur është e domosdoshme, por ndalon shprehimisht themelimin e një gjykate të jashtëzakonshme. Ndryshimi mes një gjykate të specializuar dhe një gjykate të jashtëzakonshme nuk është thjeshtë semantik, por ka pasoja të konsiderueshme për të drejtën e të akuzuarit për gjykim të drejtë dhe të drejtën për barazi para ligjit.
7. Megjithatë, duke pasur parasysh se Kushtetuta nuk specifikon në hollësi se çfarë do të thotë 'gjykatë e jashtëzakonshme', Mbrojtja sjell në vëmendje të Gjykatësit të Procedurës Paraprake qëndrimin e Komisionit Evropian për Demokraci përmes Ligjit ("Komisioni i Venecias"), i cili është organi këshillimor i pavarur i Këshillit të Evropës për çështje kushtetuese. Në Opinionin mbi Projektligjin e Ukrainës për Gjykatat Antikorrupsion,⁵ Komisioni konstatoi se për të bërë dallimin mes një gjykate të specializuar dhe një gjykate të jashtëzakonshme, mund të jenë të dobishëm 'treguesit' në vijim.

a) Nëse gjykata krijohet për të trajtuar një çështje të vetme apo një numër të kufizuar çështjesh

⁵ Venice Commission, Opinion No. 896/2017, 9 October 2017, para. 22-29.

8. Sipas Komisionit të Venecias, krijimi i një gjykate për gjykimin e një numri të kufizuar çështjesh është tregues i fortë se ajo është, faktikisht, e jashtëzakonshme.⁶ Përkundrazi, një 'gjykatë e specializuar' ka kompetenca për një gamë veprash penale dhe kryesish të veprave penale, të përkufizuara në mënyrë të përgjithshme dhe abstrakte.
9. Në rastin e DHSK-së, në Ligj deklarohet hapur në nenin 1 se synimi është të procedohen penalisht pretendimet që përmban Raporti i Asamblesë së Këshillit të Evropës i vitit 2011, nga z. Dik Marti. Ligji i DHSK-së nuk është as i përgjithshëm, as abstrakt. Në historinë e drejtësisë penale moderne mbetet rast i vetëm dhe i paprecedent që një i akuzuar të jetë një nga arsyet për miratimin e Ligjit. Me fjalë të tjera, DHSK-ja u krijua posaçërisht për procedimin penal të një grupi të caktuar çështjesh gjyqësore dhe, rrjedhimisht, të akuzuarish, ndër të cilët z. Veseli.

b) Nëse emërimi i gjykatësve ndryshon nga procedura e përgjithshme e emërimeve

10. DHSK-ja pretendon të jetë tërësisht gjykatë shtetërore, mirëpo të gjithë gjykatësit, prokurorët dhe punonjësit janë ndërkombëtarë. Procedura e emërimit të gjykatësve të DHSK-së jo vetëm që është e ndryshme nga procedurat normale të përcaktuara në Kapitullin VII të Kushtetutës, por gjykatësit e DHSK-së nuk kanë as lidhje institucionale zyrtare me sistemin e drejtësisë në Kosovë. Rrjedhimisht, përfundimi i vetëm që mund të nxirret është se nuk synohej që ajo të ishte gjykatë e specializuar, por e llojit të jashtëzakonshëm.
11. Në lidhje me këtë, Mbrojtja e z. Veseli vëren se edhe gjykatat ndërkombëtare, si Gjykata Speciale për Sierra Leonen,⁷ edhe gjykatat hibride si Tribunali Special për

⁶ Po aty, para. 23-24.

⁷ Special Court for Sierra Leone, Prosecutor v. Morris Kallon *et al*, Appeals Chamber, *Decision On*

Libanin, ose Dhomat e Jashtëzakonshme në Gjykatat e Kamboxhias, ishin/janë të përbëra nga gjykatës vendas dhe ndërkombëtarë.

c) Nëse gjykata ka kompetenca të posaçme ose nëse ndjek procedura të posaçme që ndryshojnë nga ato që zbatohen në gjykatat penale ekzistuese⁸

12. DHSK-ja ka përparësi mbi të gjitha gjykatat e tjera të Republikës së Kosovës dhe devijon si nga Kodi i Procedurës Penale të Kosovës, ashtu edhe nga legjislacioni në fuqi në vend.

13. Ndonëse mund të thuhet se Mbrojtja e kupton nevojën praktike të ekzistencës për Rregullore të Procedurës të veçantë, nuk ka asnjë arsye që DHSK-ja të mos zbatojë ligjet e Kosovës që ishin në fuqi në kohën e ngjarjeve. Mbrojtja vëren se ZPS-së i duhet njohur merita që u përpoq t'u referohej ligjeve vendore të Kosovës në Aktakuzën e parë.⁹ Por, Gjykatësi i Procedurës Paraprake i kërkoi ZPS-së ta ndryshonte Aktakuzën me qëllim që të akuzuarit të akuzoheshin vetëm mbi bazën e së drejtës zakonore ndërkombëtare:

Duke qenë se neni 142 i Kodit Penal të RSFJ-së përfshin përmes referimit të drejtën ndërkombëtare të zbatueshme gjatë konfliktit të armatosur, elementët përbërës të krimeve që përfshihen në nenin 142 të Kodit Penal të RSFJ-së përkojnë me ata të përmendur më lart sipas nenit 14(1)(c) të Ligjit.

Për këto arsye dhe duke pasur parasysh detyrimin e Dhomave të Specializuara për të gjykuar dhe funksionuar në pajtim me Ligjin si lex specialis, Gjykatësi i Procedurës Paraprake i kërkon Prokurorit të Specializuar të shohë mundësinë

Constitutionality And Lack Of Jurisdiction, 13 March 2014, para. 17 ("Si krijesë e një traktati ndërkombëtar, Gjykata Speciale ekziston dhe funksionon brenda së drejtës ndërkombëtare. Kompetencat juridike që ushtron nuk janë kompetencat juridike të Republikës së Sierra Leones").

⁸ Po aty, para.25

⁹ KSC-BC-2020-06/F00002, Version i Redaktuar Publik i 'Parashtimit të Aktakuzës për Konfirmim', parashtimi i protokolluar KSC-BS-2020-06/F00002 i datës 24 prill 2020, 18 nëntor 2020, para.3.

për të zgjedhur nenin 14(1)(c) të Ligjit si bazë parësore dhe të përshtatshme ligjore për krimet e luftës që përmban Aktakuza dhe nenin 16 të Ligjit si bazë ligjore të përshtatshme për format e akuzuara të përgjegjësisë penale.¹⁰

14. Mbrojtja paraqet me respekt mospajtimin me vlerësimin e Gjykatësit të Procedurës Paraprake lidhur me dispozitat ligjore të zbatueshme në DHSK sepse, ndryshe nga konstatimi i Gjykatësit të Procedurës Paraprake, ligjet që ishin në fuqi në atë kohë ndalonin zbatimin e së drejtës zakonore ndërkombëtare.
15. Fjalët 'e drejta ndërkombëtare në kohën përkatëse' në nenin 142 të Kodit Penal të 1976-s së RSFJ-së u referohen traktateve të ratifikuara ndërkombëtare që ishin përfshirë në sistemin ligjor vendor të Jugosllavisë.
16. Për më tepër, dhe ndryshe nga praktika e gjykatave penale ndërkombëtare, krimi i luftës i përcaktuar në nenin 142 të RSFJ-së të vitit 1976 përputhet me qasjen e 'njëjtësisë së veprës penale', e cila nuk është e ndashme në 'akuza të veçanta'. Gjithashtu, format e përgjegjësisë të përkufizuara në të drejtën ndërkombëtare, krahasuar me legjislacionin shtetëror përkatës, janë thelbësisht të ndryshme dhe as NKP-ja, as përgjegjësia eprore nuk përmendeshin e as ishin të përfshira në sistemin vendor të Jugosllavisë.
17. Megjithatë, edhe në rast se do të ishin të zbatueshme edhe e drejta vendore, edhe ajo ndërkombëtare (që nuk është), vendimi i Gjykatësit të Procedurës Paraprake shpërfill hapur parimin *jus de non evocando* sipas të cilit as ligjet vendore e as e drejta ndërkombëtare nuk mund të ndalojnë zbatimin e së drejtës penale që ishte në fuqi në kohën e ngjarjeve. Dhoma e Apelit e TPNJ-së e shqyrtoi këtë aspekt në kuadër të kundërshtimit të z. Tadiq lidhur me të drejtën që të gjykohej nga gjykatat e vendit të vet, sipas ligjeve të vendit të vet, dhe deklaroi se:

¹⁰ KSC-BC-2020-06/F00010, Gjykatësi i Procedurës Paraprake, *Urdhër Prokurorit të Specializuar në Pajtim me Rregullën 86(4) të Rregullores*, 2 korrik 2020, para. 25-26

Apeluesi argumenton se ka të drejtë të gjykohet nga gjykatat e vendit të vet sipas ligjeve të vendit të vet. Askush nuk e ka vënë në pikëpyetje këtë të drejtë të apeluesit. Problemi është tjetërkund: a është kjo e drejtë ekskluzive? A është ajo pengesë që apeluesi të gjykohet [...] nga një tribunal ndërkombëtar?¹¹

18. Dhoma e Apelit i dha përgjigje negative kësaj pyetjeje, me kusht që tribunali ndërkombëtar t'i siguronte apeluesit të njëjtat të drejta si në gjykatat vendore.

19. Mbrojtja parashtroi se pavarësisht nëse Gjykatësi i Procedurës Paraprake pajtohet ose jo me arsyetimin e Dhomës së Apelit të TPNJ-së, interpretimi i saj i lidhjes midis së drejtës vendore dhe ndërkombëtare është si vijon: secila ka përparësi në fushën e vet të veprimit. Për këtë arsye, ndryshe nga TPNJ-ja që funksiononte kryesisht mbi bazën e së drejtës ndërkombëtare, DHSK-ja funksionon kryesisht mbi bazën e ligjeve vendore të Kosovës. Rrjedhimisht, ndryshe nga TPNJ-ja, DHSK-ja është e detyruar të zbatojë edhe parimet kushtetuese, edhe parimet e të drejtave të njeriut, dhe nuk mund të zgjedhë që thjesht t'i shpërfillë ligjet vendore.

20. Marrë së bashku, Mbrojtja parashtroi se të gjithë faktorët e paraqitur nga Komisioni i Venecias më lart mbështesin argumentin se aktualisht DHSK-ja është *de facto* gjykatë e jashtëzakonshme, jo e specializuar, dhe, rrjedhimisht, juridiksioni i saj nuk përputhet me nenin 103(7) të Kushtetutës.

III. PËRFUNDIM

21. Mbrojtja i kërkon Gjykatësit të Procedurës Paraprake që këtë aspekt t'i dërgojë për shqyrtim Dhomës së Specializuar të Gjykatës Kushtetuese për të vendosur nëse

¹¹ ICTY, Prosecutor v Tadic, case no IT-94-1, *Decision on The Defence Motion for Interlocutory Appeal on Jurisdiction*, para. 61.

DHSK-ja ka kompetencë të gjykojë veprat penale të pretenduara të z. Veseli në një proces të drejtë dhe të paanshëm, pa trysni politike të papërligjur nga jashtë, dhe mbi bazën e ligjeve të Kosovës, në përputhje me Kushtetutën e Kosovës.

Numri i fjalëve në origjinal: 1995

/nënshkrimi/

Ben Emerson QC

Mbrojtës i Kadri Veselit